

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА КОМПАРАТИВІСТИКИ

ПСИХОАНАЛІЗ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Електронні методичні вказівки
для підготовки до аудиторних занять
для студентів 4-го курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.01 Українська мова та література

ОДЕСА
Астропринт
2023

УДК 821.161.2:159.964.2(072)

П863

Укладач:

О. В. Казанова, кандид. філол. наук, доцент
доцент кафедри української літератури та компаративістики Одеського
національного університету імені І. І. Мечникова

Рецензенти:

А. Т. Малиновський, д. філол. н., доцент,
професор кафедри української літератури та компаративістики Одеського
національного університету імені І. І. Мечникова;

М. Г. Якубовська, к. філол. н., доцент,
доцент кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій
Національного університету «Одеська політехніка»

Рекомендовано до друку

*Вченою радою філологічного факультету ОНУ імені І. І. Мечникова
(протокол № 3 від 08 листопада 2023 року)*

Психолоаналіз в українській літературі [Електронний ресурс] :
П863 електронні методичні вказівки для підготовки до аудиторних занять
для студентів 4-го курсу першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська
мова та література / упоряд.: О. В. Казанова. – Одеса : Астропринт,
2023. – 18 с. – 0,5 МБ.

*Методичні вказівки спрямовані на організацію лекцій і практичних занять з
курсу «Психолоаналіз в українській літературі». Передбачено тематику лекційних і
практичних занять, питання, що виносяться на обговорення, зразки тестових
завдань, рекомендований список основної і додаткової літератури.*

Адресовано студентам філологічних спеціальностей.

УДК 821.161.2:159.964.2(072)

© Казанова О. В., упорядкування, 2023

ЗМІСТ

Загальні відомості.....	3
Зміст навчальної дисципліни.....	5
Тематика лекцій.....	7
Тематика практичних занять.....	10
Зразки тестів для перевірки знань.....	13
Питання для контролю знань.....	13
Рекомендована література.....	15

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: ознайомити студентів із новими підходами до вивчення та розуміння української літератури, актуалізувати дослідження зв'язку літературознавства з іншими дисциплінами; розширити традиційне розуміння української класики, глибше ознайомити з аспектами основних психоаналітичних теорій та підходів до аналізу художнього твору.

Завдання курсу «Психоаналіз в українській літературі»:

- ✓ сприяти засвоєнню понятійно-категоріального апарату провідних методологічних концепцій сучасного літературознавства;
- ✓ поглибити навички текстуального аналізу художніх творів з позицій новітніх літературознавчих методик;
- ✓ активно залучати до літературознавчого аналізу відомості з психології;
- ✓ розвинути у студентів творче самостійне мислення, оволодіння навичок роботи із науковими, методичними матеріалами;
- ✓ навчити студентів застосовувати психоаналітичні практики для аналізу художнього твору;
- ✓ розвинути вміння аргументувати і доводити власні судження, формулювати висновки про прочитані твори.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Психоаналіз в українській літературі» студенти повинні **знати**:

- ✓ термінологічний апарат сучасного психоаналітичного літературознавства;
- ✓ сучасні методи психоаналітичної інтерпретації художнього твору;
- ✓ відомості про життя та творчість письменників;
- ✓ зміст художніх творів та їх місце у літературному процесі цієї доби;
- ✓ критичні праці відомих літературознавців та критиків;

Студент повинен **вміти**:

- ✓ обґрунтовувати взаємозв'язок між літературним твором і психологічними теоріями;
- ✓ застосовувати різноманітні психоаналітичні методи щодо аналізу художніх творів;
- ✓ аналізувати зміст та формальні особливості творів;
- ✓ опрацьовувати літературно-критичні праці, користуватися додатковою літературою, складати таблиці, опорні конспекти.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

Психоаналітичні аспекти української літератури

Тема 1. Методологічні основи психоаналізу в сучасному літературознавстві

Інтеграція психоаналізу в українське літературознавство. Основні поняття та терміни психоаналітичного вчення в літературознавчому дискурсі. Праці І. Франка, С. Балея, З. Фройда, Е. Фромма, Н. Зборовської, А. Печарського, Ж. Лакана, К.-Г. Юнга та ін. Поняття про психологічний феномен творчості.

Тема 2. Нарцисизм та його інтерпретація в українській літературі

Розуміння нарцисизму у дослідженнях З. Фройда, Е. Фромма та Х. Кохута. Герой-нарцис у романі В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля». Реалізація нарцисизму на рівні характеротворення, мовленнєвому рівні у оповідання О. Кобилянської «Valse melancholique». Проблема егоїстичного самоутвердження в оповідання В. Підмогильного «Добрий Бог».

Тема 3. Психологічний феномен «токсичних батьків» у художніх творах

Психологічне розуміння поняття «токсичні люди» та «токсичні батьки». Леся Українка і психічна «травма недолюбленості» (Н. Зборовська), сублімація внутрішніх переживань у художню творчість. Оповідання Лесі Українки «Місто смутку», «Твої листи завжди пахнуть зів'ялими трояндами», «Розмова»: теми божевілля, страху, нездійсненого кохання.

Проблематика нелюбої дитини та кризи взаємин доньки із матір'ю у романі О. Слоньовської «Дівчинка на кулі».

Тема 4. Інклюзія і булінг в художньому осмисленні українськими письменниками

Психологічно-соціальне явище булінгу у творах української літератури XIX–XXI століть :

«Дзвоник», «Украла» Б. Грінченка, «Талант» С. Васильченка, «Страчене життя» А. Тесленка, «Метелики у крижаних панцирях» О. Радущинської, «Сіль для моря або Білий Кит» А. Нікуліної; «Пампуха» А. Шавлач. Психологічний феномен «інакшості» (інклюзія) в індивідуальній та соціальній рецепції суспільства. Художнє осмислення цього феномену у творах «Маленький горбань» С. Черкасенка, «Дивак» Г. Тютюнника, С. Гридїна «Не такий», К. Бабкіної «Шапочка і кит», А. Бачинського «140 децибелів тиші».

Змістовий модуль II

Психоаналіз в художньо-літературних вимірах

Тема 5. Феномен «роздвоєної душі» у творах української літератури

Роздвоєння та «синдром множинності». Психологічна проблема втрати близької людини, що веде до роздвоєння особистості, неусвідомлених процесів в етюді М. Коцюбинського «Цвіт яблуні». Психологічна «множинність» особистості, проблема вибору, протистояння між свідомим і несвідомим у новелі М. Хвильового «Я, Романтика».

«Роздвоєння душі» як шлях пошуку ідентифікації свого життя у романі П. Загребельного «Роксолана».

Діалог різних іпостасей власної душі, проблема самотності, екзальтації, свободи, взаємопорозуміння в оповіданні О. Забужко «Інопланетянка».

Тема 6. Психологія «кризових станів» та вияв підсвідомого у творах української літератури

Поняття «межової ситуації» (К. Ясперс). Психологічний аспект причин передумов злочину, що сягає раннього дитинства, вияв страху та агресії у новелі М. Коцюбинського «Persona grata». Ф. Бассін «афектогенні життєві ситуації». Мотив безвиході життя, обтяжливості стосунків в оповіданні М. Івченка «Світляки». Мотив протистояння духовного та тілесного в оповіданні М. Івченко «Тіні нетлінні». Вияв страху, внутрішньої образи, підсвідомого у дитячій психіці в оповіданні В. Підмогильного «Ваня». Дослідження психології героя у незвичайних обставинах, боротьба внутрішнього єства із зовнішніми обставинами, суїцидальні мотиви в оповіданні Л. Пономаренко «Гер переможений». В. Гребенюк «Ефект Вертера» та інші новели.

Тема 7. Феміністична проблематика в аспекті літературно-психологічної антропології

Гендерні стереотипи як психологічно-соціальна проблема. В. Шевчук «Розлучення по-українському» : проблема відчуження у родині, психологія «слабкого» чоловіка, жінка-аб'юз.

«Фальшивість почуттів», відчуження чоловіка і жінки в іронічному фокусі в оповіданні О. Пчілки «Біла кицька».

Є. Кононенко «Монологи однієї жінки або треба менше пити». Проблема відчуження, криза ідентичності жінки у сучасному суспільстві, проблема алкогольної адикції як психологічної реакції на непорозуміння й несприйняття суспільством власного образу. Психологічні особливості героїнь творів І. Роздобудько.

Тема 8. Психобіографічний аналіз творчості

Жанрові особливості «романізованої біографії» (В. Агеєва). Психобіографічні романи С. Процюка як унікальне явище української літератури. Серія книг «Автографи часу». В. Петров «Романи П. Куліша», «Мовчазне божество». Ол. Деко «Журавлиний заспів», «Журавлі співають на світанні». Психобіографічний аналіз творчості письменників-суїцидентів (М. Хвильовий, Н. Кибальчич, О. Плющ, Гр. Тютюнник).

Тема 9. Психологія натовпу в художньому осмисленні українських письменників

Протистояння особистості та маси у творах М. Коцюбинського «Сміх», «Він іде», О. Олеса «По дорозі в казку», В. Винниченка «Солдатки», «Студент», «Біля машини», М. Куліша «97».

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Методологічні основи психоаналізу в сучасному літературознавстві

1. Інтеграція психоаналізу в українське літературознавство. Основні поняття та терміни психоаналітичного вчення в літературознавчому дискурсі.
2. Праці І. Франка, С. Балея, З. Фрейда, Е. Фромма, Н. Зборовської, А. Печарського, Ж. Лакана, К.-Г. Юнга та ін.
3. Поняття про психологічний феномен творчості.

Тема 2. Нарцисизм та його інтерпретація в українській літературі

1. Розуміння нарцисизму у дослідженнях З. Фрейда, Е. Фромма та Х. Кохута.
2. Герой-нарцис у романі В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля».
3. Реалізація нарцисизму на рівні характеротворення, мовленнєвому рівні у оповідання О. Кобилянської «Valse melancholique».
4. Проблема егоїстичного самоутвердження в оповідання В. Підмогильного «Добрий Бог».

Тема 3. Психологічний феномен «токсичних батьків» у художніх творах

1. Психологічне розуміння поняття «токсичні люди» та «токсичні батьки». Леся Українка і психічна «травма недолюбленості» (Н. Зборовська), сублімація внутрішніх переживань у художню творчість.

2. Оповідання Лесі Українки «Місто смутку», «Твої листи завжди пахнуть зів'ялими трояндами», «Розмова»: теми божевілля, страху, нездійсненого кохання.
3. Проблематика нелюбої дитини та кризи взаємин доньки із матір'ю у романі О. Слоньовської «Дівчинка на кулі».

Тема 4. Інклюзія і булінг в художньому осмисленні українськими письменниками

1. Психологічно-соціальне явище булінгу у творах української літератури ХІХ–ХХІ століть: «Дзвоник», «Украла» Б. Грінченка, «Талант» С. Васильченка, «Страчене життя» А. Тесленка, «Метелики у крижаних панцирях» О. Радушинської, «Сіль для моря або Білий Кит» А. Нікуліної; «Пампуха» А. Шавлач.
2. Психологічний феномен «інакшості» (інклюзія) в індивідуальній та соціальній рецепції суспільства. Художнє осмислення цього феномену у творах «Маленький горбань» С. Черкасенка, «Дивак» Г. Тютюнника, С. Гридіна «Не такий», К. Бабкіної «Шапочка і кит», А. Бачинського «140 децибелів тиші».

Змістовий модуль II

Психоаналіз в художньо-літературних вимірах

Тема 5. Феномен «роздвоєної душі» у творах української літератури

1. Роздвоєння та «синдром множинності». Психологічна проблема втрати близької людини, що веде до роздвоєння особистості, неусвідомлених процесів в етюді М. Коцюбинського «Цвіт яблуні».
2. Психологічна «множинність» особистості, проблема вибору, протистояння між свідомим і несвідомим у новелі М. Хвильового «Я, Романтика».
3. «Роздвоєння душі» як шлях пошуку ідентифікації свого життя у романі П. Загребельного «Роксолана».
4. Діалог різних іпостасей власної душі, проблема самотності, екзальтації, свободи, взаємопорозуміння в оповіданні О. Забужко «Інопланетянка».

Тема 6. Психологія «кризових станів» та вияв підсвідомого у творах української літератури

1. Поняття «межової ситуації» (К. Ясперс). Психологічний аспект причин передумов злочину, що сягає раннього дитинства, вияв страху та агресії у новелі М. Коцюбинського «Persona grata».

2. Ф. Бассін «афектогенні життєві ситуації». Мотив безвиході життя, обтяжливості стосунків в оповіданні М. Івченка «Світляки».
3. Мотив протистояння духовного та тілесного в оповіданні М. Івченко «Тіні нетлінні».
4. Вияв страху, внутрішньої образи, підсвідомого у дитячій психіці в оповіданні В. Підмогильного «Ваня».
5. Дослідження психології героя у незвичайних обставинах, боротьба внутрішнього єства із зовнішніми обставинами, суїцидальні мотиви в оповіданні Л. Пономаренко «Гер переможений».
6. В. Гребенюк «Ефект Вертера» та інші новели.

Тема 7. Феміністична проблематика в аспекті літературно-психологічної антропології

1. Гендерні стереотипи як психологічно-соціальна проблема. В. Шевчук «Розлучення по-українському» : проблема відчуження у родині, психологія «слабкого» чоловіка, жінка-аб'юз.
2. «Фальшивість почуттів», відчуження чоловіка і жінки в іронічному фокусі в оповіданні О. Пчілки «Біла кицька».
3. Є. Кононенко «Монологи однієї жінки або треба менше пити». Проблема відчуження, криза ідентичності жінки у сучасному суспільстві, проблема алкогольної адикції як психологічної реакції на непорозуміння й несприйняття суспільством власного образу.
4. Психологічні особливості героїнь творів І. Роздобудько.

Тема 8. Психобіографічний аналіз творчості

1. Жанрові особливості «романізованої біографії» (В. Агеєва). Психобіографічні романи С. Процюка як унікальне явище української літератури. Серія книг «Автографи часу».
2. В. Петров «Романи П. Куліша», «Мовчазне божество».
3. Ол. Деко «Журавлиний заспів», «Журавлі співають на світанні».
4. Психобіографічний аналіз творчості письменників-суїцидентів (М. Хвильовий, Н. Кибальчич, О. Плющ, Гр. Тютюнник).

Тема 9. Психологія натовпу в художньому осмисленні українських письменників

1. Протистояння особистості та маси у творах М. Коцюбинського «Сміх», «Він іде», О. Олеся «По дорозі в казку»,
2. Зображення психології мас у творах В. Винниченка «Солдатки», «Студент», «Біля машини», М. Куліша «97».

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне 1 (2 год.)

Герой-нарцис у романі В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля»

1. Розуміння нарцисизму у дослідженнях З. Фрейда, Е. Фромма та Х. Кохута та ін.
2. Особливості прояву явища нарцисизму у романі В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля»:
 - образ головного героя – Якова Михайлюка. Семантика прізвиська: Кирпатий Мефістофель (диявольська та людська багатолікість), особливості портретного змалювання.
 - психологічні характеристики героя.
 - проявлення нарцисичного самолюбства у різних сюжетних ситуаціях та подіях роману
3. Специфіка оповіді у творі, занурення у внутрішній світ героя через прийом снів, «розповідей казочки про Білу Шапочку», зображення природи тощо.
4. Концепт «гри» та маніпуляцій Я. Михайлюка з долями інших героїв. Сюжетні лінії Соні та Дмитра Сосницьких, Олександри та Панасом Павловича Кривулі, Клавдії Петрівни, Нечипоренка.
5. Значення переломної події у житті Михайлюка, зміна психології поведінки та світосприйняття героя.

Література

Основна: 2, 4, 7, 9, 10

Додаткова: 1, 11, 12, 16, 17, 18, 21, 24

Практичне 2-3 (4 год.)

Психологія взаємодії батьків та дітей у творах української літератури. «Токсичні» батьки

1. Психоаналітична інтерпретація стосунків Лесі Українки та О. Пчілки. Епістолярний фокус.
2. Сублімація біографічних чинників в оповіданнях Лесі Українки
 - «Місто смутку» (Силуети): історія написання, роль ремінісценцій, філософсько-психологічні проблеми
 - «Розмова» : проблема нещасливого кохання, перегук із творами «Одержима», «Твої листи завжди пахнуть зів'ялими трояндами».
3. Проблема нелюбої доньки у романі О. Слоньовської «Дівчина на кулі»:
 - образ «токсичної» матері та її конфліктів із донькою (ситуації та події у сюжетній структурі роману)

- розкриття характерів та психологічних особливостей героїв через їх мовлення
- засоби характеристики внутрішнього світу головної героїні – Ольги, її переживань, думок, візій.
- роль символічних та міфологічних образів у психологічному розкритті героїні
- значення ретроспекцій та додаткових сюжетних ліній у романі.

Література

Основна: 1, 2, 10, 11

Додаткова: 1, 4, 6, 10, 17, 22, 24

Практичне 4 (2 год.)

Художнє осмислення явища булінгу

в романі-бурі А. Нікуліної «Сіль для моря або Білий Кит» :

1. Особливості композиції роману у зв'язку із авторським жанровим визначенням : роман-буря
2. Зображення психологічної проблеми булінгу у сюжетній структурі роману
3. Образ головної героїні – Лізи: своєрідність характеру дівчини і вияву її в різних ситуаціях, психологічне сприйняття та реакції на проблеми взаємодії з оточуючими, непорозуміння з матір'ю, проблема фетшеймінгу.
4. Значення повчальних та філософсько-психологічних розмов Лізи із «жінкою на візку» - Анною
5. «Втеча від реальності» головної героїні, психологічні причини «дружби» з Білим Китом у соцмережах. Образ людини під ніком Білий Кит.
6. Розкриття психологічних проблем сучасних підлітків (групи «мучителів» Лізи: самотність, занедбаність, дорослими, анарексія, відсутність страху покарання і т. п.
7. Кульмінаційна сцена в традиції екшену та розв'язка сюжету.
8. Роман-буря А. Нікуліної відноситься до дитячої літератури чи також корисний для дорослого читача?

Література

Основна: 2, 3, 8

Додаткова: 3, 6, 13, 22

Практичне 5

Феміністична проблематика у фокусі психоаналізу

1. Гендерні стереотипи як психологічно-соціальна проблема. «Фальшивість почуттів», відчуження чоловіка і жінки в іронічному фокусі в оповіданні О. Пчілки «Біла кицька».
2. Є. Кононенко «Монологи однієї жінки або треба менше пити»:
 - проблема відчуження, самотності, криза ідентичності жінки у сучасному суспільстві,
 - проблема алкогольної адикції як психологічної реакції на непорозуміння й несприйняття суспільством власного образу;
 - специфіка оповіді як засобу розкриття внутрішнього світу та психології головної героїні.
3. В. Шевчук «Розлучення по-українському» :
 - проблема відчуження у родині, психологія «слабкого» чоловіка, жінка-аб'юз.
 - проблема невідповідності уявлень і реального світу
 - проблема чоловічої та жіночої гордості іронічний фокус у зображенні внутрішніх драматичних переживань
 - роль уявлень та асоціацій у розкритті особливостей психіки та світосприйняття героя
 - роль образних висловлювань та семантики кольорів у змалюванні героїв
 - роль інтер'єрних описів (дому) у розкритті внутрішнього світу героїв
 - жіночі образи, «роздвоєність» душі Броні.

Література

Основна: 1, 2, 9, 10, 11

Додаткова: 1, 6, 16

Практичне 6 (2 год.)

Психологія «кризових станів» та вияв підсвідомого у творах української літератури

1. Поняття «межової ситуації» (К. Ясперс). Психологічний аспект причин передумов злочину, що сягає раннього дитинства, вияв страху та агресії у новелі М. Коцюбинського «Persona grata».
2. Мотив безвиході життя, обтяжливості стосунків в оповіданні М. Івченка «Світляки».
3. Мотив протистояння духовного та тілесного в оповіданні М. Івченко «Тіні нетлінні».
4. Ф. Бассін «афектогенні життєві ситуації». Вияв страху, внутрішньої образи, підсвідомого у дитячій психіці в оповіданні В. Підмогильного «Ваня».

5. Сутність психологічного явища - «ефекту Вертера» в оповіданні В. Гребенюка «Ефект Вертера» та інші новели.

Література

Основна: 5, 9, 10

Додаткова: 2, 3, 4, 6, 8.

ЗРАЗКИ ТЕСТІВ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Творчість якого письменника літературознавець С. Балей розглядає у психоаналітичних аспектах:
а) Стефаника; б) Шевченка; в) Довженка.
2. Становленню методики психоаналітичної літературознавчої інтерпретації в Україні завдячуємо:
а) Н. Зборовській; б) І. Франку; в) А. Печарському.
3. У романі В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля» героєм нарцисичного типу є:
а) Яків Михайлюк; б) Сосницький; в) Нечипуренко
4. Які жанрові ознаки можна визначити у романі О. Слоньовської «Дівчинка на кулі»:
а) автобіографічність; б) історичність; в) трагедійність.
5. Головна героїня роману-бурі А. Нікуліної «Сіль для моря або Білий Кит» стає об'єктом булінгу тому що вона:
а) сварлива; б) товста; в) відмінниця.
6. Що штовхає до алкогольної адикції героїню оповідання Є. Кононенко «Монологи однієї жінки або треба менше пити»:
а) розлучення з чоловіком; б) непорозуміння з начальством; в) самотність й екзистенційний конфлікт з оточенням.
7. У новелі М. Хвильового «Я, Романтика» сторожами своєї душі Я називав:
а) революціонерів; б) дегенерата й доктора Тагабата; в) Андрюшу і дегенерата.
8. Постать якого українського письменника зображено у романі Ол. Деки «Журавлиний заспів»:
а) Тичину; б) Глібова; в) Гончара.
9. В якій сцені п'єси М. Куліша «97» зображено психологію натовпу:
а) покарання Ларивона і Орини; б) навчання Копистки новій грамоті; в) прихід чорниць.
10. Який фінал має твір В. Шевчука «Розлучення по-українському» :
а) примирення жінки та чоловіка; б) Льонька йде від жінки; в) повернення Льоньки до першої дружини.

ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Основні поняття та терміни психоаналітичного вчення в літературознавчому дискурсі. Праці С. Балея, З.Фрейда, Е. Фромма, Н. Зборовської, А. Печарського та ін.
2. Поняття про психологічний феномен творчості.
3. Герой-нарцис у романі В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля».
4. Реалізація нарцисизму на рівні характеротворення, мовленнєвому рівні у оповідання О. Кобилянської «Valse melancholique».
5. Проблема егоїстичного самоутвердження в оповідання В. Підмогильного «Добрий Бог».
6. Леся Українка і психічна «травма недолюбленості» (Н. Зборовська), сублімація її у художню творчість. Оповідання Лесі Українки «Місто смутку», «Голосні струни», «Твої листи завжди пахнуть зів'ялими трояндами», «Розмова»: теми божевілля, страху, нездійсненого кохання.
7. Проблематика недолюбленої дитини та кризи взаємин доньки із матір'ю у романі О. Слоновської «Дівчинка на кулі».
8. Психологічно-соціальне явище булінгу у творах (на вибір: «Дзвоник», «Украла» Б. Грінченка, «Талант» С. Васильченка, «Страчене життя» А. Тесленка)
9. Проблематика роману-бурі А. Нікуліної «Сіль для моря або Білий Кит».
10. Психологічний феномен «інакшості» (інклюдія) у творах С. Гридіна «Не такий», К. Бабкіної «Шапочка і кит», А. Бачинської «140 децибелів тиші», «Метелики у крижаних панцирях» О. Радушинської (на вибір).
11. Психологічна проблема роздвоєння особистості, неусвідомлених процесів в етюді М. Коцюбинського «Цвіт яблуні».
12. Мотив протистояння духовного та тілесного в оповіданні М. Івченко «Тіні нетлінні».
13. Психологічна «множинність» особистості, проблема вибору, протистояння між свідомим і несвідомим у новелі М. Хвильового «Я, Романтика».
14. Діалог різних іпостасей власної душі, проблема самотності, екзальтації, свободи, взаємопорозуміння в оповіданні О. Забужко «Інопланетянка».
15. Психологічний аспект причин передумов злочину, що сягає раннього дитинства, вияв страху та агресії у новелі М. Коцюбинського «Persona grata».
16. Мотив безвиході життя, обтяжливості стосунків в оповіданні М. Івченка «Світляки».
17. Вияв страху, внутрішньої образи, підсвідомого у дитячій психіці в оповіданні В. Підмогильного «Ваня».
18. Суїцидальні мотиви в оповіданні Л. Пономаренко «Гер переможений», В. Гребенюка «Ефект Вертера» та інші новели.
19. Гендерні стереотипи як психологічно-соціальна проблема. В. Шевчук «Розлучення по-українському» : проблема відчуження у родині, психологія «слабкого» чоловіка, жінка-аб'юз.

20. Є. Кононенко «Монологи однієї жінки або треба менше пити». Проблема відчуження, криза ідентичності жінки у сучасному суспільстві, проблема алкогольної адикції як психологічної реакції на непорозуміння й несприйняття суспільством власного образу.
21. Психологічні особливості героїнь творів І. Роздобудько.
22. Жанрові особливості «романізованої біографії» (В. Агеева). Психобіографічні романи С. Процюка як унікальне явище української літератури. Серія книг «Автографи часу».
23. В. Петров «Романи П. Куліша», «Мовчазне божество» або Ол. Деко «Журавлиний заспів», «Журавлі співають на світанні».
24. Психобіографічний аналіз творчості письменників-суїцидентів (М. Хвильовий, Н. Кибальчич, О. Плющ, Гр. Тютюнник).
25. Психологія натовпу в художньому осмисленні українських письменників: М. Коцюбинського «Сміх», «Він іде», О. Олеса «По дорозі в казку», В. Винниченка «Солдатки», «Студент», «Біля машини», М. Куліша «97» (на вибір).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Башкирова О. Гендерні художні моделі сучасної української романістики : дис. на здобуття наук. ступ. д-ра філолог. наук : спец.: 10.01.06 «Теорія літератури». Київ, 2019. 464 с.
2. Білоус П. В. Психологія літературної творчості: навч. посіб. Київ : Академвидав, 2014. 216 с.
3. Деркачова О., Ушкевич С. Література та інклюзія : підручник. Брустурів : Дискурсус, 2020. 286 с.
4. Жижек С. Погляд навскіс. Вступ до теорії Жака Лакана через популярну культуру. Пер. з англ. Павла Шведа. Київ : Клубук, 2018. 320 с.
5. Казанова О. В. Духовні шукання героя-екзистенціала у повісті Івана Липи «Нові хрести». Восьмі Липинівські читання. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції [Київ, 22 квітня 2016 р.] / Благодійний фонд імені Івана та Юрія Лип; Центр національного відродження; Науково-дослідницький інститут українознавства МОН України; упор. Г. Дольник. –Київ : УВС імені Ю. Липи, 2017. С. 102 – 107.
6. Казанова О. В. Особливості психологічного та естетичного світосприйняття Уляни Кравченко в генологічному дискурсі перехідної доби. *Проблеми сучасного літературознавства. Зб. наук. праць*. Одеса : Астропринт, 2016. Вип. 22. С. 95 – 105.
7. Нестелєєв М. На межі: Суїцидальний дискурс українського модернізму. Київ : Академидав, 2013. 256 с.
8. Перегінець В. Тема булінгу в українській літературі кінця ХІХ – початку ХХ ст.» і методика її інтерпретації на уроках української літератури в школі».

Logos : збірник наукових праць студентів. Випуск III / уклад. О. І. Поясик, М. П. Ковальчук. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. С. 91 – 95.

9. Поліщук О., Підпригора С., Косарева Г. Модель пам'яті в українській пост/модерністській літературі : колективна монографія. Миколаїв : Вид-во ЧНУ імені Петра Могили, 2019. 104 с.

10. Просалова В. А. Інтертекстуальний аналіз: теорія і практика. Навчальний посібник. Вінниця, 2019. 206 с.

11. Ткалич М. Гендерна психологія. Київ : Академія, 2016. 265 с.

Додаткова

1. Бідюк О. Психоаналітичні дослідження в українському літературознавстві : здобутки та перспективи / Олена Бідюк. Наукові записки. Серія : Літературознавство / за ред. М. Ткачука. Тернопіль : ТНПУ. 2008. Вип. 23. С. 241 – 253.

2. Буркалець Н. Вивчення новели як методична проблема: Жанровий аналіз новели Л. Пономаренко «Гер переможений» [Текст]. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2007. №5. С. 15–18.

3. Вовк О. В. Основні завдання української дитячої літератури (роздуми над проблемою). *Актуальні проблеми слов'янської філології : міжвуз. зб. наук. ст.* 2009. Вип. XX. С. 242–249.

4. Гребенюк М. Самоідентифікація як механізм формування ідентичності особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2010. Вип. 8. С. 219–228.

5. Гундорова Т. *Femina Melancholica*: Стать і культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської / Тамара Гундорова. Київ : Критика, 2002. 272 с.

6. Зборовська Н. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури. Київ, 2006. 504 с.

7. Ілларіонова О. Феномен уявного друга в психічному розвитку дитини. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. 2012. Вип. 1 (3). С. 89–93.

8. Лапушкіна Н. П., Журавльова В. В. «Розірваність» особистості як шлях до пошуку власного «я» у прозі 20-х років XX століття. Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (Літературознавство). № 2 (16). 2015. с. 137 – 141.

9. Левченко Г.Д. Психоаналітична інтерпретація прози Ольги Кобилянської: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец.: 10.01.01 «Українська література». Київ, 2005. 20 с.

10. Мірошник О. Психобіографічний метод у літературознавстві. Теорія питання та деякі аспекти практичного застосування. Літературознавство. Фольклористика. Культурологія. 2015. Вип. 18-20. С. 363 – 389.

11. Моренець Н. «Образ «Іншого» – від первинного нарцисизму до аргументу ідеологічної риторики». *Наукові записки НаУКМА*. 2002. С. 10–16.

12. Нарцисизм. *Енциклопедія сучасної України*. URL:http://esu.com.ua/search_articles.php?id=71142 (дата звернення: 13.07.2023).

13. Науменко Н.В. Вдивляння дитини у світ : неоромантичні аспекти образотворення (на матеріалі оповідань Гр. Тютюнника та Є. Гуцала). *Літературознавчі студії : зб. наук. праць*. 2012. Вип. 35. С. 474–478
14. Пархета Я. В. Епістолярій Григора Тютюнника: проблема стосунків з матір'ю. *Питання літературознавства*. 2014. Вип. 89. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/PI_2014_89_7.
15. Пастух Б. Одвічні суперечності серця: проза Степана Процюка. Брустури: Дискурсус, 2016. 94 с.
16. Печарський А. Психоаналітичний аспект української белетристики першої третини ХХ сторіччя. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 466 с.
17. Потканський Я. Психоаналіз у літературознавчих дослідженнях / Література. Теорія. Методологія. Київ, 2006. С. 292 – 312.
18. Свинаренко Ю.В. Поняття нарцисизм та його характеристика. *Психологічне консультування і психотерапія*. 2014. Вип. 1–2. С. 265–271.
19. Федоренко Р. П. Психологія суїциду [Текст] : навч. посіб. / Вид. 2-ге, змін. та доп. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 492 с.
20. Фрейд З. Поет і фантазування / Слово. Знак. Дискурс: антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Львів, 2002. С. 109 – 116.
21. Хархун В. Іпостасі українського Мефістофеля: система персонажів роману В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля» крізь призму змістових домінант та поетики твору. *Укр. мова й літ. в серед. школах*. 2000. № 1. С. 36 – 42
22. Христук О. Л. Психологія девіантної поведінки: навчально-методичний Посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2014. 192 с.
23. Черниш А. Психоаналітичний дискурс в українській літературі: витоки становлення. *Philological science and education: transformation and development vectors: Collective monograph. Vol. 2*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2021. 422 р. Р. 318-337.
24. Черниш А. Психоаналіз і українська література ХХ ст.: асиміляція, інтеграція, актуалізація. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Випуск 21. Том 2. С. 220 – 225.
25. Юнг К. Г. Архетипи і колективне несвідоме / пер. Катерини Котюк. Львів : Видавництво «Астролябія», 2013. 588 с.

Електронні інформаційні ресурси

<http://dspace.nbuv.gov.ua/>

Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України є бібліотекою відкритого доступу і передбачає безкоштовний доступ читачів до наукової інформації в інтернеті за ключовим словом, назвою публікації, автором тощо.

<http://chtyvo.org.ua/>

онлайн-бібліотека україномовної літератури.

<https://iljournal.com/index.php/journal/issue/view/212>

«Слово і час» – науково-теоретичний журнал академічного літературознавства.

Навчальне видання

ПСИХОАНАЛІЗ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Електронні методичні вказівки
для підготовки до аудиторних занять
для студентів 4-го курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.01 Українська мова та література

Електронне практичне видання

Укладач
Казанова Ольга Валеріївна

В авторській редакції

Затвердж. авт. 09.11.2023. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним забезпеченням
для читання файлів формату PDF.
Обсяг 0,5 МБ. Зам. 940.

Видавець та виготовлювач
Видавництво і друкарня «Астропринт»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК No 1373 від 28.05.2003 р.
65091, м. Одеса, вул. Розумовська, 21, Україна Тел.: (0482) 37-14-25,
33-07-17 (048) 7-855-855,
e-mail: astro_print@ukr.net www.astroprint.ua